

ЗОРЯНЕ НЕБО І МОРАЛЬНИЙ ЗАКОН

«Дві речі на світі наповнюють мою душу священним трепетом – зоряне небо над головою і моральний закон всередині нас» – так сказав великий філософ І.Кант. Саме людська мораль нас вирізняє з-поміж інших істот і детермінує нас як людей. Відомо, що людиною треба стати і цей соціальний цивілізацієутворюючий статус треба завжди підтримувати і тільки прогресувати. Людина визначається своєю поведінкою, вчинками, принципами, поглядами – мораллю. А цивілізаційний (можна європейський) розвиток суспільства визначається саме мораллю і духовністю суспільства, її панівними принципами і законами. Дослідження рівня щастя і задоволеності життям людей в різних країнах свідчать, що показники щастя здебільшого корелюють із мораллю суспільства, а не наявними грошима. Хоча й роль останніх важко переоцінити.

Мораль в суспільстві пізнається передусім через характер взаємовідносин між людьми. Де люди відносяться якомога краще і добре (морально) один до одного, там і зазвичай щасливіші люди. Достатньо звернути увагу на те, як відносяться один до одного в Японії, Швейцарії, Данії, Норвегії, Ісландії та інших країнах. В цих суспільствах переважно панує справедливість, рівність, взаємоповага та інші моральні імперативи, які є орієнтирами для народу і світоглядними путівниками його майбутнього.

Мораль – це універсальний регулятор діяльності людей. Суспільство має майбутнє, коли в ньому панує мораль. А мораль – це соціокультурна ідентичність пересічного громадянина країни, це вінок правил і норм, які панують в суспільстві і якими керуються її громадяни.

Попри певні прогресивні зрушення теперішній час розвитку України засвідчує кризу моралі і духовності. Розкладання моралі стало вже непорушною тенденцією, яка з часом тільки прогресує. Навкруги чимало практик занепаду людської моралі і "еволюції" інстинктивної стадної людської поведінки. Навіть два майдани, військово-політичні події в країні не переломлюють цю тенденцію

на краще. Щоразу, поряд із девальвацією гривні і економічною кризою відзначається паралельна девальвація і знецінення моралі.

Втім, все доволі зрозуміло. Адже навряд чи доводиться думати людині про мораль в країні, в якій понад 70% громадян живуть в умовах бідності за міжнародними мірками. Навряд чи люди обтяжують себе зайвим клопотом думати про моральність своїх вчинків за високими духовними людиновимірними імперативами, коли фактично весь простір думок пересічного українця заповняють думки про те, що їй завтра їсти. Але ж, відомо, що найбільш небезпечна людина – це голодна людина.

За твердження А.Шопенгауера, мораль – це співчуття, співпереживання. Хіба ми бачимо в нашій країні співчуття можновладців до простих громадян і серед простих громадян один до одного. Навряд чи можна назвати ознакою співчуття, коли одні не знають на що витратити вкрадені мільярди, а інші не знають, як прокормити свої сім'ї на злиденну пенсію чи жебрацьку заробітну плату.

Попри те, що ВВП країни у грошовому вимірі зростає, населення країни живе все бідніше. Розрив між багатими і бідними стає дедалі кричущим і призводить до незворотних руйнівних соціокультурних наслідків. Адже бідність – перший крок до девальвації і знецінення моралі. Матеріальна бідність зазвичай – ключ до духовних злиднів. А втрата моральних орієнтирів – це втрата джерела суспільного людського розвитку, її пульсуючого осереддя.

Сьогодні ми втрачаємо людей – генетичний матеріал, ідентичність, менталітет, людиновимірний код... Людина є там, де є мораль. Вона перестає думати про мораль, коли звідусіль бачить несправедливість. Все більше людей діють за принципом "візьму, щоб ніхто не вкрав", або "ніхто не покараний і я не буду покараний". Одні крадуть помідори на городі у сусіда, інші – мільярди з державного бюджету. Одні недоважують на базарі огірки, інші – крадуть на пенсіях і заробітних платах. І ті і інші не мають морального права критикувати один одного. Хоча перші роблять це дуже охоче. І ті інші не мають співчуття один до одного – діють відтак аморально.

За словами класиків, мораль у суспільстві є продуктом економічної структури суспільства. А економічна структура і соціальна стратифікація у нас в країні сьогодні деформована, спотворена і знівечена.

Основа моралі – це справедливість. Справедливість – це істина в дії. Щоб навчити людей справедливості, треба показати їм результати несправедливості (А.Сміт). "Коли справедливість зникне, то не залишається нічого, що могло б надати цінність життя людей" – говорив І.Кант. Справедливість – це людяність. Немає справедливості в суспільстві – втрачається і знецінюється людина.

А несправедливість в Україні усюди. Жоден корупціонер попри гучні затримання не відповів за свої вчинки і не поніс справедливого покарання. Можновладці відверто і зухвало займаються заробляння грошей і паразитують на державі. Антикоруptionери самі стали корупціонерами і на критиці корупції відверто і цинічно заробляють гроші. Електронне декларування чиновників сповіщає про нечувану корупцію і несправедливість в країні, про мільйонні заощадження готівкових коштів в умовних одиницях вдома. Це при тому, що більшість населення й не знає, що завтра їсти. При цьому, чиновники навіть не соромляться відвертої брехні – зухвало коментують на камери про нечуване підприємництво дружин і тещ, знаючи, що не понесуть жодних покарань. Зі шпальт газет і екранів телевізорів – популізм, фальш, брехня, лицемірство, блюзнірство, імітація, удаваність та ін.

У науці це – суцільні симулякри і перетворені форми дійсних суспільних взаємовідносин. За формою практик відверто спотворений зміст. Суцільна імітація реформ і турботи про простих людей, релятивізація моралі і духовності. А релятивізація моралі – це суб'єктивне індивідуалістське свавілля у розумінні моралі. Тому кожен повинен починати з себе.

Зоряне небо в країні – є, морального закону – немає. Сьогодні для України вкрай потрібен моральний закон... І закон один для всіх. Інакше незворотні руйнівні і регресивні тенденції щодо розкладання суспільної моралі, що ставить під питання взагалі майбутнє країни, вже буде не зупинити.